

společná tisková zpráva

Chytře na kotlíkové dotace

pátek 1. června 2018

Asociace ekologických organizací Zelený kruh dnes představuje publikaci **Jak se vypořádat se smogem z lokálních topenišť**. Je určena starostům, místním zastupitelům, úředníkům, politikům i veřejnosti, která se zajímá o ochranu ovzduší. Obsahuje příklady dobré praxe z obcí v různých regionech, informace a odkazy na dotační podporu potřebných opatření. Její součástí jsou také expertní návrhy ekologických organizací na potřebné legislativní a administrativní změny v ochraně ovzduší. Brožura byla připravena se zvláštním zřetelem na obce na Ostravsku a s využitím výsledků debat s některými z nich (Ostrava, Klimkovice, Ostrava – Radvanice a Bartovice).

V oblastech, kde jsou porušovány zákonné limity pro znečištění ovzduší, žije 60 % obyvatel ČR, 11 000 lidí ročně kvůli špinavému vzduchu předčasně umírá. Zvýšená nemocnost se pak týká především dětí, které mají právě 1. června svůj mezinárodní svátek.

Jedním z hlavních zdrojů znečištění ovzduší jsou lokální topeniště. Nahradit vytápění uhlím vhodnějšími způsoby přitom není až tak složité. **Brožura** (1) uvádí vybrané příklady úspěšných projektů, na nichž se aktivně podílela obecní a městská zastupitelstva. Takové projekty přispívají nejen k ozdravení životního prostředí, ale také k rozvoji obcí a regionu.

Řada obcí buduje centrální vytápění či nahrazuje vytápění ve vlastních budovách, spolupracuje se státem a krajem při využívání kotlíkových dotací a zavádí také vlastní schémata podpory domácností. Díky tomu přibývají moderní kotle na dřevo, pelety či slámu, solární systémy na ohřev teplé užitkové vody, tepelná čerpadla, ale samozřejmě také kvalitně zateplené budovy.

Zkušenosti obcí potvrzují, že tato opatření jsou významná, ale ke skutečně zásadnímu omezení smogu nestačí. Některá další opatření mají provést obce. **Například připravit a schválit smogové řády obsahující konkrétní opatření na regulaci průmyslu či vjezdu aut do centra obce v době smogových událostí.**

Řadu legislativních a administrativních změn musí ještě provést stát:

- **Ministerstvo životního prostředí by mělo vyřadit nebo omezit peníze pro tzv. kombinované kotle** (na uhlí nebo biomasu), kde lidé v praxi zatím pálí převážně uhlí. Veřejné peníze a fondy EU by měly být investovány do opravdu moderních technologií - jako jsou například tepelná čerpadla či kotle pouze na dřevo nebo pelety.

Projekt „Chytře na kotlíkové dotace“ vznikl za podpory Nadačního fondu Hyundai a Nadace Open Society Fund Praha.

- **Stát by měl pomoci vyměnit staré kotle a kamna na uhlí i těm sociálně nejslabším.** Kotlíkové dotace je třeba rozšířit také na tato menší topidla, uhradit veškeré náklady a pomoci s pořízením i výměnou topení. To je organizačně náročnější, než dosavadní systém využívaný aktivnějšími domácnostmi. Proto musí stát pamatovat také na pokrytí administrativních nákladů – zejména krajům, které by při zajišťování vstřícnějšího systému měly sehrát hlavní roli.
- Dopusud vyčleněné prostředky na náhradu kotlů v potřebném rozsahu zdaleka nestačí. Navíc přibudou náklady na výměnu menších topidel. Příspěvek z evropských fondů zřejmě v budoucnu spíše klesne. **Vláda proto musí získat z národních zdrojů další výnosy,** které by pomohly výměnu kotlů a kamen financovat. **Může například zvýšit poplatky z vytěženého hnědého uhlí či motivačně zpoplatnit fosilní paliva.**
- Hlavním zdrojem kotlíkových dotací je Operační program životní prostředí. Jiný program - Program rozvoje venkova - nabízí v jiném čase a za jiných podmínek dotace na výstavbu peletáren, zařízení na zpracování dřeva a obecních skladů dřeva. Jedná se o ideální příležitost zejména pro obce, které spravují vlastní lesy či se dokáží dohodnout se správcí ve svém okolí. Místní dodávka zpracovaného suchého dřeva může být pro odběratele výhodnější i cenově. **Stát ale musí zajistit nezbytnou míru koordinace mezi dotačními programy.**

Ekologické organizace navrhují také další opatření pro omezení smogu:

- Využít dostupné zdroje odpadního tepla – např. z ArcelorMittal Ostrava a.s.
- Pro získání zdrojů na pokračující podporu zateplování domů zabránit prodlužování výjimek ze zpoplatnění znečištění v rámci tzv. obchodování s emisními limity.
- Zamezit tomu, aby staré uhelné elektrárny získaly výjimky z evropských limitů pro znečištění ovzduší (které jsou samy o sobě méně přísné, než jaké si například nastavila Čína), a uplatňovat závazný plán odstavení uhelných elektráren (má jej čím dál víc evropských zemí).
- Zvýšit a rozšířit mýtné pro nákladní automobilovou dopravu a posílit pravomocí měst při regulaci dopravy nejen při smogových situacích.
- Zavést rozumnou podporu pro obecní a občanské projekty obnovitelných zdrojů, které představují čistou, dlouhodobou a ekonomicky smysluplnou možnost pro výrobu energie i dopravu bez smogu.

Karel Polanecký z Hnutí DUHA řekl:

“Čistý vzduch není samozřejmost, musíme si ho zasloužit. Nebudeme-li aktivně usilovat o eliminaci zdrojů znečištění, tak se nám bude těžko dýchat. Lokální vytápění uhlím je významnou součástí problému. Je dobré vidět příklady obcí, které o čistý vzduch účinně bojují. Také díky nim by se mělo podařit poslat uhláky do učebnic historie.”

Daniel Vondrouš, ředitel asociace ekologických organizací Zelený kruh, řekl:

“Dosavadní podoba kotlíkových dotací je pouze začátkem nezbytných opatření. Své domácí úkoly si musí splnit obce i stát. Prakticky žádná obec nemá povinný plán na regulaci průmyslu a automobilového provozu při smogových situacích. Stát zase nedostatečně koordinuje dotační programy a nedokáže pro ně zajistit dostatek prostředků z národních zdrojů - například zvýšením poplatků z vytěženého hnědého uhlí či motivačním zpoplatněním fosilních paliv.”

Projekt „Chytře na kotlíkové dotace“ vznikl za podpory Nadačního fondu Hyundai a Nadace Open Society Fund Praha.

Kontakty:

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, 724 215 068, daniel.vondrous@zelenykruh.cz

Karel Polanecký, Hnutí DUHA, 775 778 202, karel.polanecky@hnutiduha.cz

Nikola Carić, ředitel Čistého nebe, nikola.caric@cistenebe.cz

Poznámky:

- 1) <http://www.zelenykruh.cz/o-nas/publikace/publikace-zeleneho-kruhu>

Projekt „Chytře na kotlíkové dotace“ vznikl za podpory Nadačního fondu Hyundai a Nadace Open Society Fund Praha.